

“Söz Bir Allah Bir”

Nusret KEMAL

Bir film üzerinde tenkitler yapabilmek için evvela, sinemanın; maksatlarının neler olduğunu düşünmek lazımdır. Sinema, bugünkü medeniyetin şüphe yok ki en umumî ve en tesirli terbiye ve eğlence vasıtasıdır. Bu itibarla her sahada inkılâplar yapmak ve yeni medeniyet âlemine iltihak etmek yolumda olan bir memlekette sinemanın şu hizmetleri olabilir: İnkılâbı memlekete yaymak, millî kültürün yeni telakkilere göre kurulmasında ve inkişafında âmil olmak, halka bilhassa bedî zevkleri inkişaf ettirici terbiyevî eğlence vermek, Türk memleketini, Türk halkını, Türk kültürünü ve Türk inkılâbını dışarıya tanıtmak.

“İstanbul Sokaklarında”, “Karım Beni Aldatırsa”, “Söz Bir, Allah Bir” gibi Türkçe filimlerde - Türk filimlerinde demeğe dilim varmıyor - bu maksatlardan hiçbirine raslamak mümkün değildir. Bu filimler yalnız yüksek sanat adamlarına hitapeden bir “sanat, filimi olsaydı, belki “sanatsanat içindir!” lafı ileri sürülebilirdi; bu nazariyenin bile münakaşa edildiği bu zamanda ise bu Türkçe filimler, bilhassa sonuncusu, “sanat” şöyle dursun, birçok manasız söz ve hareketleri, birçok galiz ve müstekreh his ve manzaraları karmakarışık perde üzerinden geçirmekten ileriye varamıyor; “halk bunu istiyor,, gibi haksız bir telmihte bulunarak Türk halkına, Türk kültürüne en büyük hakareti yapmak küstahlığını gösteriyor. Her insan, ne kadar kültürlü olursa olsun, nihayet hayvandır; en münevver adamda bile bulunan cinsî hisler, şüphe yok ki, görgü ve bilgisi az, bedî zevkleri inkişaf etmemiş olan. insanlarda daha ziyade satıhtadır. Çok sinemaya giden bir insanım; diyebilirim ki, insanların, bu cinsî hislerini gıcıklyarak para kazanmağı “Söz Bir, Allah Bir” filimi kadar hedef edinen bir filime raslamadım. Garbin şüphesiz, çok tenkide layık filimleri vardır; fakat bunların en açıkları bile bu kadar müstekreh ve vardırıldığı hükümler itibariyle bu kadar gayrı ahlakî değildir.

“Söz Bir, Allah Bir” filiminde varılan hükümler nelerdir? 1- Sözde durmak budalalıktır; 2- Safdil bir kocası olan bir kadının namussuzluğu mubahtır; 3- Arkadaşlık hissi istismar edilmesi mubah olan bir safdilliktir. Sözde durmağı, dürüstlüğü, mertliği millî ülkü bilen, kadının namusunu

her şeyin üstünde tutan, arkadaşlık hissi bütün milletlerin üstünde olan bir milletin karşısında bütün beşeriyetin malı olması icabeden bu hasletlerle alay ediliyor. Suriye’de, Mısır’da, Irak’ta revaç bulur bezirgânlılıyla Türk kadını çıplak teşhir ediliyor! Türk vatanının en güzel bir köşesi bir umumhane gibi gösteriliyor! Türk’ün kültürü, bedîî zevki tahtessıfıra indiriliyor!

Türk sinemacılığının dışarda yapacağı propoganda bu mu?

Sinema sanatinde muvaffak olup olmamak bahsine gelince, film bu bakımdan tenkit dahi edilemez. Ortada dejenere olmuş bir orta oyunu benzerliğinden, kötü bir meddah taklitçiliğinden ve Kel Hasan’daki deli uşak soytarılığından başka bir şey yok. İnsan “Kel Hasan”ı, “Naşit”i, “Süruri”yi hikmet, minnet ve hasretle anıyor.

Yegâne tuhaflık taklit yapmakta bulunuyor; ve bu uğurda, millî birliğe en muhtaç olduğumuz bir zamanda birçok vatandaşların içine şüphe salınıyor.

Ve netice: Üç beş kuruş...

Türk inkılâbı, devletçiliği şiar edinen bütün rejimler içinde, serbest ticarete en geniş sahada bırakan, fert teşebbüsüne en koruyucu kucak açan bir rejim olmuştur. Fakat, nasıl kasap dükkânında ölü eşek eti sattıramazsa, kokmuş bir sanat leşinin de gönülleri bulandırmasına tahammül edemez.

Sinemacılık, bütün terbiye işleri gibi, bir şahsî menfaat işi olmaktan ziyade bir millî hizmet işidir. Temenni edelim ki, henüz başlangıcın bucalamalarında fazla sendeliyen ticaret sinemacılığımız, millî kültürümüzdeki hizmet rolünü bulmakta ve o rolün icaibettirdiği yüksek sanat ruhuna ermekte gecikmesin; Türk gençliği şakaları için millî sinemacılığımızın sanatkârlarında “Söz Bir, Allah Bir” filiminde sembolize edilen iki parmak işaretinden daha ziyade taklide değer jestler bulsun; kendi dilinde yapılan filimlerin bütün dünya filimlerine malzeme zenginliğiyle değil, ruh zenginliğiyle üstün olduğunu huşu ile duysun; yabancı bir memlekette bir Türk filimi seyreden bir yurtdaş, ırkdaş başını eğmeğe mecbur olmasın, bilâkis milletin yüksek kültürüyle göğsünü kabartsın.

Kaynak

Ülkü, no. 10, İkinciteşrin 1933